

Περίληψη: Γιώργος Πικράκης. Διονυσιακές επιφάνειες: τα *Διονυσιακά* του Νόννου Πανοπολίτη σε διάλογο με τον Χριστιανισμό. (299 λέξεις)

Επόπτρια: Αικατερίνη-Νίνα Καρβούνη.

Το πολιτισμικό σχήμα της επιφάνειας -της πολυτροπικά επιτυγχανόμενης θεϊκής παρουσίας ή απουσίας στην/από τη γήινη σφαίρα και επομένως της πολυαισθητηριακής, αμοιβαίας επαφής του θείου με τον άνθρωπο σε τελετουργικό πλαίσιο ή σε περίοδο κρίσης ενός ατόμου ή κοινότητας- επηρέασε και διαμόρφωσε αναμφίβολα την ανθρώπινη σκέψη τουλάχιστον σε πολιτικό, θρησκευτικό και κοινωνικό επίπεδο. Η σύγχρονη έρευνα καλύπτει ικανοποιητικά το σχήμα της επιφάνειας στην αρχαιοελληνική γραμματεία μέχρι και τον δεύτερο μεταχριστιανικό αιώνα, ωστόσο οι πολιτικοκοινωνικές μεταβολές που συντελέστηκαν από την άνοδο του Κωνσταντίνου Α' στον αυτοκρατορικό θρόνο και εξής σηματοδοτούν αντίστοιχα την εξέλιξη αυτού του πολιτισμικού σχήματος. Η παραδοσιακή λατρεία των Ολυμπίων, οι ενωθεϊστικές και μυστηριακές λατρείες της Μεσογείου και της Εγγύς Ανατολής (της Ίσιδος και του Οσίριδος, του Μίθρα, της Μεγάλης Μάνας, του Ερμού Τρισμέγιστου, του Ορφέα, των Χαλδαίων), η εξέλιξη φιλοσοφικών ρευμάτων (νεοπλατωνισμός, στωικισμός, νέος κυνισμός, επικούρεια φιλοσοφία) από κοινού με την σταδιακή άνοδο της μονοθεϊστικής χριστιανικής θρησκείας -και των αιρέσεών της- σε θρησκεία της αυτοκρατορίας συνέστησαν από κοινού το πολιτισμικό υπόβαθρο, στο οποίο συνετέθησαν τον πέμπτο μεταχριστιανικό αιώνα τα *Διονυσιακά* του Νόννου Πανοπολίτη. Ενόψει νεότερων μελετών, που εστιάζουν στην πολυεπίπεδη συνύπαρξη των παραπάνω πνευματικών ρευμάτων στα σαράντα οκτώ βιβλία των *Διονυσιακῶν*, καθίσταται δυνατό να ανιχνεύσουμε μέρη του κειμένου που βρίσκονται σε διάλογο με τους παραδοσιακούς προγόνους του, μέρη αναγνώσιμα κατά τη νεοπλατωνική αλληγορική ερμηνεία και τη χριστιανική *ἐξήγησιν*. Η μορφή του Διονύσου, του ποικιλόμορφα *ἐπιφανεστέρου* θεού (Οβ. *Μεταμορφ.* 3.658) και η εντονότερη ταύτισή του με τον Ιησού Χριστό, με οδηγούν να εξετάσω στην παρούσα διατριβή σε ποιον βαθμό η παρουσία, η δράση και ο βίος του Διονύσου, των ακολούθων και των πολεμίων του απαντούν στα *Διονυσιακά* σε χριστολογικά και μαριολογικά ζητήματα, για τα οποία πάρθηκαν καθοριστικές αποφάσεις στις Οικουμενικές Συνόδους της Εφέσου και της Χαλκηδόνος, απείχαν χρονικά ελάχιστα από την εκτιμώμενη εποχή της συγγραφής του έπους.

Abstract: Giorgos Pikrakis. Dionysian epiphanies; Nonnus' of Panopolis *Dionysiaca* in dialogue with Christianity. (308 words)

Supervisor: Aikaterini-Nina Carvounis.

Divine epiphany can be described as a cultural scheme of multimodal divine manifestation in and out of the human sphere, and therefore of a multisensorial, reciprocal contact and interaction of/between the divine essence/substance and the human being in a private or public ritual framework or in times of an individual or a community in crisis. Undoubtedly, this concept must have affected and shaped human thought on a political, religious, and social level, at least. Modern research has already covered a wide range of Greek texts and artifacts until the second century CE, yet the socio-political changes, which occurred from the accession of Constantine I onwards, signify the point of transformation of this cultural scheme. The traditional cult of the Olympians, the Mediterranean and Near Eastern henotheistic and mystic cults (Isis and Osiris, Mithras, Magna Mater, Hermes Trismegistus, Orpheus, the Chaldeans), the development of philosophical streams (Neoplatonism, Stoicism, Neocynicism, Epicureanism) and the gradual acceptance of monotheistic

Christianity -and its heresies- to its making the *religio imperii*, altogether consisted the cultural background for Nonnus' of Panopolis fifth century CE epic, the *Dionysiaca*. Recent research focuses on the multi-faceted coexistence of the above spiritual trends in the 48 books of the *Dionysiaca*, making possible the tracing of parts of the epic that engage in dialogue with its literary ancestors and of parts interpretable through Neoplatonic allegory and Christian *exegesis*. The realizing that Dionysus is the most polymorphic, the *praesentior*, of gods (Ovid *Metamorph.* 3.658), and the one most intensely identified with Jesus Christ, leads me to study in the present thesis to what extent do the presence, life and acts of Nonnian Dionysus, his fellows, and foes respond to the Christological and Mariological controversies stressed at the Ecumenical Councils of Ephesus and Chalcedon, two 'global' politico-religious meetings close to the estimated dating of Nonnus' writing of the *Dionysiaca*.